

- науки. – 2010. – Режим доступу: <http://lib.znate.ru/docs/index-113517.html?page=39>
6. **Дидро Д.** План университета или школы публичного преподавания всех наук для российского правительства / Д. Дидро. Собрание сочинений в 10 т. / [пер., прим. и введ. очерки П. И. Люблинского, ред. и вступ. статья А. И. Молок]. – М.: Худож. лит., 1947. – Т. 10: Russia. Произведения, относящиеся к России. – 1947. – С. 286-295.
  7. Избранные произведения мыслителей стран Ближнего и Среднего Востока IX – XIV вв. / [сост.: С. Н. Григорян, А. В. Сагадеев]. – М.: Государственное социально-экономическое издательство, 1961. – 622 с.
  8. **Крапп Г.** Маркс и Энгельс о соединении обучения с производительным трудом и политехническом образовании / Крапп Г. – М.: Просвещение, 1964. – 253 с.
  9. **Маркс К.,** Энгельс Ф. Твори. / К. Маркс. Т. 3. – 2-ге вид. – Київ: Держполітвидав, 1959. – 603 с.
  10. **Маркс К.,** Энгельс Ф. Собрание починений / Маркс К. Т.46. Часть II. Экономические рукописи 1857 – 1859 годов (Первоначальный вариант «Капитала»). Часть первая. – М.: Издательство политической литературы, 1968. – 587с.
  11. **Ходаков В. Е.** Высшее образование в Украине: взгляд со стороны и изнутри: монография / В.Е. Ходаков. – Херсон: Олди-плюс, 2001. – 214 с.

УДК: 141.7:316.334.2:37

А. Л. Гладій

Університет імені Адама Міцкевича у Познані (Польща)

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

Розглянутий філософський аспект постановня та розвитку глобальної інформаційної економіки та її розвиток на сучасному етапі; підгрунття функціонування глобальної інформаційної економіки та інформаційного суспільства та їхні основні елементи – дані, як основне ядро, інформацію, як перероблені дані, знання, як універсальна інформація, інформаціонізм, як система соціально-економічних відносин та економіка знань, як вища форма розвитку інформаціонізму. Пояснено поняття інформаціонізму; окреслено шляхи постановня глобального інформаційного суспільства, шляхи його розвитку та можливі перешкоди до постановня, такі як етнічні відмінності народів; розглянута роль людських почуттів у виробничому процесі глобальної інформаційної економіки.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, економіка знань, інформаціонізм.

Рассмотрен философский аспект возникновения и развития глобальной информационной экономики и ее развитие на современном этапе; основы функционирования глобальной информационной экономики и информационного общества и их основные элементы – данные, как основное ядро, информацию, как переработанные данные, знания, как универсальная информация, информациизм, как система социально-экономических отношений и экономика знаний, как высшая форма развития информациизма. Объяснено понятие информациизма; охарактеризованы пути возникновения глобального информационного общества, пути его развития и возможные препятствия к возникновению, такие как этнические особенности народов; рассмотрена роль человеческих чувств в производственном процессе глобальной информационной экономики.

Ключевые слова: информация, информационное общество, экономика знаний, информациизм.

The author of the article considers especially philosophical foundations of economic rise and the formation, developmental options and possible future of the global knowledge-based economy. The described chain of events (from simple data to transform the global knowledge-based economy during the process of intellectual activity within the information networks). The basis of philosophical and economic ideas were taken the investigations of the sociologist Manuel Castells, the scientist and economist Lucas Puslecki and Eva Illouz. These scientists worked in the discourse of the modern economic theory. The article takes a subject the author is interested in and crystallizes them in philosophy of the knowledge economy.

The main ideas of the articles author are data, information, knowledge, informationism, knowledge-

based economy and information capitalism. The word “data” means raw information here, as an initial core, which is piling with information, which is the result of productive processing and classified data. Information is filtered inside the information networks into the knowledge, i.e. the universal information. Application of the knowledge, which was produced in the manufacturing process, creates an autonomous system called informatsionism, which operates under the industrial economy. The following chain is the of knowledge-based economy, which is the next evolutionary step in the development of the informatsionism.

One of the main theme of this article is the impact of worker’s ethnic features on the knowledge-based economy in its production process. Knowledge-based economy is replacing the industrial economy, which is based on monotonous worker’s physical labor and machines. The difference of the knowledge-based economy is considering aforementioned ethnic characteristics of workers. The existence of such ethnic differences becomes the object of scientific reflections the author.

Within the framework of critical reflection the author prefers the idea of interdisciplinary collaboration of scientists (philosophers, economists, psychologists, specialists in intercultural communication, etc.) during creating a new theory of global information economics.

Open points are the need for practical research, statistical data collection, exchange and competencies in the knowledge-based economy.

Key words: information, informational society, knowledge-based economy, informationism.

Загально відомо, що сьогоднішній світ на всіх рівнях перебуває у глибокій структурній трансформації. Зазнають змін економічні, політичні та соціальні системи, а разом з ними й всі інші пов’язані процеси. Вже перетворилося на факт твердження, що світова економічна система переживає системну кризу, яка стала несподіванкою спочатку для США у 2007 році, потім у 2008 році для Європейського Союзу та всього світу. Провідні економісти, політики та політологи за весь час кризового стану світової економіки не виробили єдиної думки щодо її характеру. Деякі порівнюють її з довгостроковими економічними циклами, коли відбувається зміна засобів виробництва, інші описують сьогоднішню кризу як наслідок перевиробництва та недалекосяжних державних заходів у сфері фінансів. Потрібно сказати, що сьогоднішня криза супроводжується ростом безробіття, знеціненням валюти, спадом виробництва, перерозподілом капіталу, переорієнтуванням інвестиційних потоків, міграцією населення, а також соціальними заворушеннями у деяких державах. Непросто окреслити всі ці процеси терміном криза економічної системи. Скоріше за все вони вказують на її трансформацію. Саме слово «трансформація» криє в собі наявність багатьох інших понять та соціально-економічних явищ. Одним з таких явищ може виступати поява та розвиток інформаційного суспільства кожної окремої держави, поява глобального інформаційного суспільства, а також економіки знань, де найвищу додану вартість товару формують вкладені знання у його виробництво та дистрибуцію.

Разом з трансформацією світової економіки загострюється конкуренція між об’єктами її господарювання. Сьогодні конкуренція, як ніколи, робить наголос на людський капітал. Великі транснаціональні корпорації та уряди країн почали розуміти всю необхідність інвестування насамперед в людей – у висококваліфікованих працівників, які є найнеобхіднішими господарчими одиницями в сучасній економічній діяльності. Уряд, а разом з ним економіка під його керівництвом, на міжнародній арені виграє тоді, коли матиме відповідну кількість таких працівників у своєму економічно-стратегічному «арсеналі». Цей факт неновий, але сьогодні є ключовим після кількості ресурсів, а також за своєю важливістю стає поруч з інформацією, якою володіють країни.

Інформацію як ресурс почали сприймати нещодавно. Звичайно, інформація існувала завжди як така, і навіть у деяких випадках відіграла вирішальну роль у певних подіях, але ще ніколи у таких кількостях як сьогодні вона не вироблялася, не засвоювалася та не застосовувалася. І саме під час вищезгаданої трансформації світової економіки, під час її системної кризи дані, інформація та знання є вирішальними у процесі виробництва матеріальних благ, послуг, а найбільше під час прийняття рішень. Такі великі політично-економічні організми, як наприклад Європейський Союз під час ухвалення рішень потребують якнайточнішої інформації, яка стосується предмета цих рішень. А для подальшого справного функціонування таких організацій ця інформація мусить бути перероблена в універсальні знання для застосування під час наступних стратегічних рішень. Можна лише припускати, що нинішня криза чи трансформація світової економічної системи є наслідком політичних рішень, які були прийняті в атмосфері відсутності певної кількості необхідної інформації та певних знань.

В економічній літературі ХХ століття існує вираз-передбачення: «лінія економічного поділу проходить не між тими, хто володіє певними ресурсами і між тими хто ними не володіє, а між тими, хто «знає» і між тим, хто «не знає»». Сьогоднішній світ ділиться не лише на тих, хто багатий

і хто бідний, на тих, хто є ситим і на тих, хто голодує, але на тих, хто знає і вмє послуговуватися цими знаннями і на тих, хто не знає як це робити. Найбільш розвинуті країни світу за багатьма показниками володіють найбільшою кількістю інформації, знань та технологій. Їхні інноваційні проекти є найбільш конкурентоздатними в умовах сучасної, без перебільшення, немилосердної конкурентної атмосфери. Так само століття тому мало хто, окрім окремих дослідників та футурологів, не підозрював про блискавичне виникнення та розвиток економіки, де промислове виробництво не буде головним джерелом доданої вартості. Так видатний соціолог Мануель Кастельс заявив, що двадцять перше століття не буде «темним століттям», натомість періодом створення глобальних інформаційних каналів і створення мобільної, сучасної економіки, де міжлюдські комунікації відіграватимуть ключову роль у її розвитку.

Вищезгадана економіка нового типу постала не раптово і є результатом багатолітніх взаємодій об'єктів економічної діяльності. Її філософія базується на розвитку інформаційних мереж надшвидкісного сполучення або загальновідомого сектору ICT, або більш популярної назви – мережі Інтернет, розвитком секторів економіки, які потребують залучення технологій найвищого гатунку, котрі у свою чергу були створені або створюються в інформаційних вузлах, тобто осередках наукової та інноваційної діяльності. Взаємодія інформаційних секторів найбільш розвинених країн витворила єдину мережу, яка й була окреслена як глобальна інформаційна економіка. В економіці нової ери, яка, безсумнівно, розвивається у кожну хвилину сучасного життя, знання є основним чинником виробництва та економічного зростання перед працею, капіталом та сировиною.

Беручи до уваги глобалізацію сучасної світової економіки, варто більш детально оглянути головні аспекти функціонування вищезгаданої глобальної економіки знань. Глобальна економіка знань окреслює глобальну здатність усіх країн до творення світової, глобальної економіки знань. У вужчому значенні така економіка може розвиватися в інтеграційних угрупованнях (наприклад, економіка знань Європейського Союзу), між регіонами високої концентрації науково-дослідних, фінансових та освітніх центрів (країни Південно-Східної Азії, Силіконова долина у Каліфорнії, США), а також між регіонами окремої країни. Створення спільними зусиллями глобальної економіки знань надає істотні переваги країнам-творцям цієї економіки на міжнародній арені, а також дозволяє отримувати відчутну користь з її функціонування. Обмін знаннями та інформацією, найкращими практичними заходами та іншими подібними проектами між цими країнами взаємно корисніші, ніж конкурування між ними. Але відомо, що у сучасному світі немає єдиного центру тяжіння, навколо якого обертається глобальна економіка знань, тому конкуренція як явище економічне та соціальне не зникає під час економічної взаємодії суб'єктів глобальної економіки знань та глобального інформаційного суспільства. Також функціонування глобальної економіки знань дозволяє відчутно зменшити диспропорцію між країнами-учасницями цієї економіки. Співпраця в глобальному розвитку економіки, а також її найважливіших секторів, тобто інновації та сектору ICT (також варто взяти до уваги сектор високих технологій – high-tech), дає можливість істотного зростання доданої вартості, яка має вплив та міжнародну конкурентність економік та суб'єктів господарювання. До того ж глобальна економіка знань дозволяє використати незадіяний потенціал країн, а це технології, знання, досвід, практичні компетенції тощо. Завдяки синергічним ефектам між країнами відбувається ріст продуктивності і сталий розвиток.

Також важливою функцією глобальної економіки знань є вияв слабких сторін економік країн-учасниць цієї економіки та їхній подальший розвиток, а також вияв найсильніших сторін і їхнє стабільне підтримування. Але, не зважаючи на очевидні переваги глобальної економіки знань, варто взяти до уваги той факт, що напрацювання єдиної спільної концепції глобальної економіки знань може викликати значні труднощі для країн-учасниць. Необхідною є ініціатива на нижніх щаблях – співпраця регіональна, міжнародна, локальна, яка дозволить виробити певну модель співпраці та розвитку глобальної економіки знань у більшому масштабі. Також варто зазначити, що глобальна економіка знань є поняттям об'ємним та багатовимірним, навіть міждисциплінарним, тому в майбутньому її розвитком повинні займатися не лише економісти та політики, але й широкі кола спеціалістів з інших галузей. Тому вкрай необхідним є розуміння глобальної економіки знань через призму філософії. Додатково варто взяти до уваги й те, що розвиток глобальної економіки знань нерозривно пов'язаний з розвитком глобального інформаційного суспільства, опис якого поданий далі у статті.

Як вже було зазначено, в інформаційній економіці головним фактором виробництва стає праця нематеріальна, що замінює працю промислову, пов'язану з використанням машин. З розвитком інформаційної економіки змінюється і її уклад, а саме поняття промислового капіталізму поступово замінюється поняттям так званого інформаційного капіталізму. Якщо в промисловому капіталізмі підвалини розвитку спираються на індустріалізм, то в інформаційному капіталізмі

– на так званий інформаціонізм – систему, в якій підприємства взаємодіють у мережі, а їхньою головною метою є інноваційність та технологічний зріст. Промисловий капіталізм передбачав лише одну мету – промисловий зріст продукції, натомість інформаційний капіталізм на перше місце ставить технологічний розвиток. Фактором виробництва у інформаційному капіталізмі стає виробництво знань та ефективне засвоєння інформації. Головне джерело доданої вартості у промисловому капіталізмі є фізична праця людини та використання машин, натомість в інформаційному капіталізмі – це праця нематеріальна, яка полягає в переробці інформації, виробленні знань та формуванні системи інформаціонізму.

В свою чергу інформаціонізм є системою економічних відносин, де ключову роль у її розвитку відіграють чинники технологічного, інноваційного та інформаційного розвитку. На перший погляд, цей термін є важким до визначення. Але повернемося до логічного ряду «дані–інформація–знання». Так накопичення знань та їхнє стале застосування з метою покращення інноваційності економічної системи призводить до появи інформаціонізму як системи якісно нових економічно-інноваційних відносин. З утвердженням інформаціонізму постає економіка знань, де вже, без сумніву, весь процес виробництва «просякнутий» знаннями нового типу, їхнім постійним оновленням. Економіка знань не означає виробництво знань як таких, а лише виробництво знань з подальшим їхнім застосуванням у виробничому процесі з метою оптимізації та гармонізації виробництва згідно з екологічними нормами, а також з метою формування здорових споживачьких смаків суспільства, які не призводять до постійних економічних колапсів та потрясінь. Економіка знань формує нову генерацію економічно-політичних поглядів під назвою інформаційний капіталізм, на основі якого будуватиметься сучасна глобальна інформаційна економіка або глобальна економіка знань.

Також інформаціонізм можна окреслити як процес переробки даних у комунікаційних мережах. Філософія функціонування інформаціонізму як системи полягає в функціонуванні центрів нової капіталістичної системи, де створюється інформація, яка, в свою чергу, після переробки працівниками під час так званої «міжмозкової» діяльності перетворюється у знання. Через подібність визначень інформаціонізм та інформаційний капіталізм часто ототожнюються. Щоб чітко розмежувати ці поняття, варто порівнювати їх із системами, які стали основою для них – індустріалізм та індустріальний капіталізм. Також варто зазначити, що перехідною ланкою від інформаціонізму до інформаційного капіталізму виступає економіка знань – економічна система, де додана вартість переважної більшості товарів та послуг створюються за допомогою обробки даних, засвоєння нових знань та «споживання інформації» інформаційним суспільством. Мова йде не про звичайну циркуляцію величезних об'ємів даних у комунікаційних мережах, а про творчу діяльність працівників. До питання творчої діяльності працівників повернемося пізніше.

Інформаційна економіка за своїм характером є гнучкішою, ніж її попередниця та основа – індустріальна економіка постійного економічного зростання. Теоретично глобальна інформаційна економіка, яка діє як єдиний організм, здатна швидко реагувати на різкі зміни у її секторах зі швидкістю, притаманною розповсюдженню інформації в мережі Інтернет. Проте, з іншого боку, виробництво товарів та послуг в такій економіці потребує не лише залучення нематеріальної праці, але й цілого спектру культурних та психологічних чинників і щонайбільше етнічних особливостей народів світу, які залучені до створення цієї глобальної інформаційної економіки. Інформаційна економіка натомість вимагає чіткого реглантування правил, за якими вона функціонує, а це, у свою чергу, вимагає від її учасників та творців більш-менш уніфікованого мислення, що не завжди узгоджується з їхніми етнічними особливостями. Цей «етнічний поріг» здатні переступити не всі народи світу без втрати своєї ідентичності, яка сьогодні є на вершині національних цінностей. Інформаційна економіка набуде статусу «глобальної» лише у тому випадку, коли до її функціонування буде долучена переважна частина світових виробників інформаційних товарів та послуг, а також більшості провідних наукових та освітніх центрів, коли ці виробники створять єдину уніфіковану систему, яка функціонуватиме за єдиними правилами та регламентаціями. Безперечно, глобальна інформаційна економіка вже давно функціонує, але у межах найрозвиненіших держав світу, які в науковій літературі називаються країнами Тріади – США, Європейський Союз та Японія. Проте входження інформаційних економік з поза числа країн Тріади до глобальної системи може зустріти певний опір. Це пояснюється вищезгаданими етнічними особливостями країн. Названа проблема є найсуттєвішою у філософському питанні створення та функціонування глобальної інформаційної економіки.

Наступне визначення, яке функціонує у рамках інформаційного капіталізму і яке вже було згадане раніше у статті – це інформаційне суспільство. Інформаційне суспільство (ІС) – нова система суспільних відносин у технологічно найрозвиненіших країнах світу (вищезгадані країни Тріади), де виробництво, засвоєння, переробка, зберігання та ін. процеси пов'язані з керуванням інформацією, даними та знаннями, їх якість та швидкість доступу до них є головними та

принциповими чинниками конкурентоздатності як в промисловості, так і у сфері послуг. Мануель Кастельс у праці «Кінець тисячоліття» визначає явище інформаційного суспільства не як надбудову над якоюсь новою технологічною парадигмою. Інформаційне суспільство є результатом абстрактної праці з інформацією та пошуками власної самобутності.

Поняття інформаційний капіталізм, інформаціонізм, економіка знань, інформаційне суспільство тісно переплетені між собою. Для кращого розуміння цих термінів варто звернутися до схеми 1 та схеми 2. З цих схем чітко видно, що таке глобальна інформаційна економіка – ланцюг понять, починаючи від даних, інформації, знань, інформаціонізму, інформаційного капіталізму та економіки знань. Всі ці поняття та явища у взаємодії в підсумку створюють глобальну інформаційну економіку.

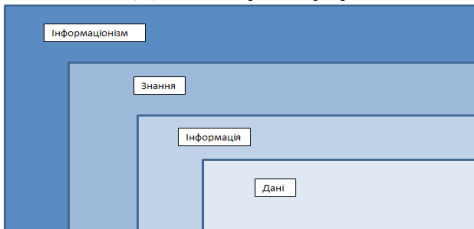
Глобальну інформаційну економіку, безсумнівно, можна назвати економікою майбутнього. Попередні моделі, в яких основною метою був лише економічний зріст, вже показали свою неефективність у вигляді постійних фінансово-економічних криз. На зміну постійному економічному зростанню у економіці нового типу повинна прийти модель, де основною метою є створення знань та технологічний розвиток. Багато країн світу (серед них Індія та Китай) вже стали на шлях розвитку саме таких моделей, які дозволяють цим країнам зробити їхні національні економіки найбільш конкурентоздатними в умовах функціонування глобальної інформаційної економіки. Як вже було зазначено, однією з основних вад швидкого постання економіки нового типу є потреба дотримання чітких уніфікованих правил. Якщо у промисловому капіталізмі чітким раціональним правилам підпорядковувалися всі суб'єкти господарювання, то в інформаційному капіталізмі застосування позараціональних чинників може призвести до багатьох неузгодженостей.

Також важливу роль у сучасній інформаційній економіці відіграють людські почуття та прояви емоцій, яким не приділялася увага в теоріях індустріального капіталізму. Ева Іллоуз (Eva Illouz) у своїй книзі «Почуття в добу капіталізму» («Les sentiments du capitalisme») зазначає, що на виробничий процес великий вплив мають позараціональні чинники людини, при врахуванні яких можна досягнути неабияких виробничих успіхів. Можна порівняти термін інформаційний капіталізм з явищами людських почуттів у капіталізмі, де працівник сприймається не як продовження виробничої машини, а як окрема чарунка, або працівник міжінтелектуальної взаємодії інформаційної мережі, яка разом з іншими працівниками міжінтелектуальної взаємодії за допомогою можливостей мережі створює якісно новий продукт.

Взагалі теоретично важко передбачити та окреслити зміни, які сьогодні відбуваються у світовій економіці. Також ніхто не передбачав глибину та зміст соціальних змін, які стали каталізатором для нових комунікаційних технологій. Безліч учених намагаються відобразити суть цих змін, щоб відкрити їх зміст і механізми. Нові часи вимагають нових інтелектуальних, духовних, етичних та філософських основ. Ще раз з'ясувалось, що технологічні, соціальні та політичні революції неможливо передбачити або спланувати. Для порівняння, настільки ж несподіваною була промислова революція Англії в кінці вісімнадцятого століття і Французька революція з початком штурму Бастилії. Більш того, в кінці двадцятого століття ніхто знову ж таки не передбачив того ентузіазму, який ляже в основу лавиноподібного розвитку Інтернету, мобільної телефонії, найбільш швидко зростаючих засобів масової інформації в історії людства. Ніхто не передбачив, які відкриття саме на основі знань будуть зроблені у ХХ столітті. Жодні економічні теорії не передбачили формування суспільств нового типу за зразком мережі. Тож всі зміни разом – від найдрібніших до масштабних – призвели і призводять далі до появи нової економічної системи, яка, без сумніву, стане домінуючою в майбутньому світі.

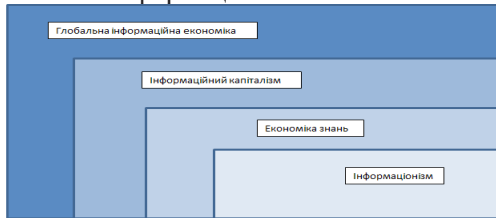
Додатки:

Схема 1. Дані – ядро інформаціонізму

Джерело: власне опрацювання

Схема 2. Інформаціонізм – основа глобальної інформаційної економіки

Джерело: власне опрацювання

Бібліографічні посилання:

1. **Illouz E.** «Uczucia w dobie kapitalizmu» / Eva Illouz. - Warszawa, 2010
2. **Puślecki Ł.** «Wpływ współpracy technologicznej krajów rozwiniętych gospodarczo na ich konkurencyjność międzynarodową» / Łukasz Puślecki . - Toruń, 2010
3. **Castells M.** «The Rise of the Network Society» / Castells Manuel // The Information Age: Economy, Society and Culture. - Vol. I. Cambridge, MA; Oxford, UK: Blackwell, 1996

УДК 29:348.8(477.81/.82)

І. І. Булига

Рівненський державний гуманітарний університет

ХРИСТІЯНСТВО ВОЛИНИ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ПОСТМОДЕРНУ

Поняття «постмодерн» широко представлене у науковій літературі як визначення сучасної культурної епохи. Проте, цілком очевидно, явище постмодернізму, що виражає основні тенденції, установки сучасного суспільства, представляє квінтесенцію духу часу, не замикається у межах культури, а фактично охоплює всі сфери життя сучасного суспільства, впливаючи на релігію в цілому і християнство зокрема.

Ключові слова: постмодерн, постмодернізм, релігія, християнство

Понятие «постмодерн» широко представлено в научной литературе как определение современной культурной эпохи. Однако, совершенно очевидно: явление постмодернизма, выражающее основные тенденции, установки современного общества, представляет квинтэссенцию духа времени, не замыкается в рамках культуры, а фактически охватывает все сферы жизни современного общества, воздействуя на религию в целом и христианство в частности.

Ключевые слова: постмодерн, постмодернизм, религия, христианство

The term «postmodern» is widely represented in the literature as the definition of contemporary cultural era, however, is clear: the phenomenon of postmodernism, which expresses the main trends, installation of modern society is the quintessence of the spirit of the time, is not confined within the culture, and in fact covers all areas of modern life , acting on religion in general and Christianity in particular.

Key words: postmodern, postmodernism, religion, christianity

Наприкінці ХХ ст. людство опинилося перед новими планетарними тенденціями цивілізаційного характеру, основою яких є світогляд постмодерну, що замінює світорозуміння модерну. Поступово релятивність, десакралізація ієрархії цінностей, деконструкція, еkleктизм, фрагментарність стають імперативами сьогодення та домінуючими принципами суспільного буття. Актуалізацію цих тенденцій нерідко пов'язують з феноменом, який Ж.-Ф. Ліотар позначив як «стан Постмодерну» – певного загальнокультурного орієнтиру сучасного західного суспільства, що проявляється у мистецтві, літературі, архітектурі. Сучасна українська культурна реальність «локалізувала» феномен постмодернізму, адаптувала глобальне явище до місцевих реалій сьогодення. Проте, виникає і парадоксальна ситуація: почасти ця соціокультурна реальність перетворюється у штамп, який можна поставити на що завгодно.